

1. Shrnutí

Výsledky sčítání lidu, domů a bytů k 26. březnu 2011 ukázaly změny v demografické, sociální i ekonomické struktuře jak v kraji jako celku, tak v jeho jednotlivých regionech.

- V sídlení struktuře na území kraje docházelo k největším změnám v sedmdesátých letech, kdy se obce integrovaly do větších celků. Opačný trend, odtrhávání městských částí a osamostatňování se v samostatné obce, započal v roce 1990 a pokračuje neustále. K datu sčítání měl kraj 305 obcí, z toho 30 mělo statut města. Nejvíce jsou zastoupeny obce do 1 tis. obyvatel, ve kterých v roce 1970 žila necelá čtvrtina, v roce 2011 pak 18 % obyvatel. Zhruba 60 % obyvatel kraje bydlí v 30 městech a tento podíl patří v mezikrajském srovnání mezi nejmenší. Ve Zlínském regionu žije necelých 6 % obyvatel republiky a hustota obyvatel 148,3 obyv. na km² je pátá nejvyšší mezi kraji.
- V posledních deseti letech pokračovalo snižování počtu obyvatel kraje. K datu sčítání bylo na jeho území hlášeno k trvalému pobytu 589 790 obyvatel, což je o 5,2 tisíc osob méně než v roce 2001. Úbytek je dán především záporným saldem stěhování. Ke snižování počtu obyvatel také napomáhá přirozený úbytek obyvatel (s výjimkou let 2007, 2008 a 2010). Ve všech okresech kraje obyvatel ubylo, nejméně v okrese Kroměříž (o 400 osob), nejvíce v okrese Zlín (o 3 570 osob).
- V souladu s mezinárodními doporučeními byly výsledky sčítání 2011 zpracovány podle místa obvyklého pobytu obyvatel. Obvyklý pobyt ve Zlínském kraji uvedlo 579 944 osob. Rozdíl v počtu osob hlášených v kraji k trvalému pobytu a obvykle bydlících je pouze 1,7 % a řadí se k nejmenším mezi kraji ČR. V době sčítání na území kraje žilo téměř 8 tisíc cizinců, především občanů Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu; podíl cizinců na obyvatelstvu (1,4 %) byl mezi kraji ČR nejnižší.
- Věkové složení obyvatel kraje se za posledních 40 let velmi změnilo. Průměrný věk se zvýšil z 35,8 roku v roce 1991 na 41,5 roku v roce 2011. Stárnutí populace bylo ovlivněno především nižší porodností koncem minulého a na počátku tohoto tisíciletí a také postupným prodlužováním délky života. V posledním desetiletí se podíl osob ve věku do 15 let dále snížil (na 14,0 %), mírně se zvýšil podíl obyvatel ve věku 15-64 let a vzrostl podíl obyvatel ve věku 65 a více let (na 16,6 %). Největší podíl osob ve věku 65 a více let žije v nejmenších, ale také v největších obcích kraje. Naproti tomu mladší obyvatelstvo žije v obcích s 1 000 - 4 999 obyvateli.
- Zásadní změny životního stylu v posledních dvou desetiletích, které přinesly posun uzavírání manželství do vyššího věku a respektování a tudíž i nárůst nesezdaných soužití, výrazně ovlivnily strukturu obyvatel podle rodinného stavu. Klesly podíly ženatých i vdaných, i když krajské hodnoty těchto ukazatelů (45,6 % muži a 43,4 % ženy) jsou druhé nejvyšší v mezikrajském srovnání. Nejrychleji rostly počty rozvedených, které se více než zdvojnásobily, a to u mužů i žen. Přesto je zastoupení rozvedených osob v úhrnu obyvatel jedno z nejmenších mezi kraji.
- Výsledky sčítání týkající se národnosti obyvatel jsou ovlivněny skutečností, že více než jedna pětina obyvatel kraje využila práva nezodpovědět tuto otázku. Z celkového počtu obyvatel kraje 424,3 tis. osob uvedlo, že má jednu národnost a přes 23,6 tis. se hlásí ke dvěma národnostem. Převažuje národnost česká a moravská, k nim se přihlásilo 54,9 % tj. 16,4 % úhrnu obyvatel kraje. Jen necelých 6 % obyvatel regionu je jiné národnosti, přitom nejčetnější je slovenská národnost. Tu uvedlo 5,8 tis. osob tj. 1 % obyvatel.
- Z výsledků sčítání vyplývá, že tři čtvrtiny obyvatel bydlí ve stejném okrese, jako se narodili. V té samé obci bydlí dokonce 53,0 % obyvatel a je to nejvyšší podíl mezi kraji. Hodnoty se liší v rámci kraje, od 43,5 % na otrokovicku po 61,2 % v jižní části kraje na uherskobrodsku. Zde se také nachází obec s nejvyšším podílem Strání, kde tzv. rodáci tvoří 78,4 % obyvatel. V zahraničí se narodilo jen 18,9 tis. obyvatel kraje, tj. 3,3 %. Více než dvě třetiny z nich se narodily na Slovensku a především to jsou obyvatelé důchodového a předdůchodového věku.
- Zlínský kraj patří již tradičně k regionům s nejvyšší religiozitou. Otázka na náboženství byla dobrovolná a zodpovědělo ji 60 % obyvatel kraje. Za věřící se prohlásilo 37,0 % obyvatel, přitom téměř 8 % se nehlásí k žádné církvi nebo náboženské společnosti. Z celkového počtu 169,7 tis. věřících, kteří se hlásí k církvi, uvedla naprostá většina - téměř 85 %, že je římskokatolického vyznání. Bez vyznání bylo zjištěno zhruba 22,5 % obyvatel kraje.
- V období mezi dvěma posledními sčítáními pokračoval trend zvyšování počtu osob s vyšším než základním vzděláním. Zatímco v roce 2001 měla základní vzdělání zhruba čtvrtina obyvatel, v roce 2011 to bylo 18,7 %. Nejrychleji rostly počty osob s vysokoškolským diplomem, zvýšily se o více než polovinu. Naopak ke zpomalení nárůstu došlo u osob se středním vzděláním s maturitou a poprvé za třicet let klesl počet osob se středním vzděláním bez maturity. Jde o nejvíce zastoupenou skupinu osob v úhrnu obyvatel starších 15 let, jejíž podíl klesl během posledního desetiletí z 39,0 % na 35,3 %.

- V porovnání s výsledky sčítání v roce 2001 se v kraji snížil podíl obyvatel ekonomicky aktivních. Míru ekonomické aktivity (58,8 %) má kraj ve srovnání s ČR podprůměrnou, mezi kraji se řadí na předposlední 13. místo. Nižší míra ekonomické aktivity byla zjištěna jen v Kraji Vysočina.
- V podílu zaměstnaných osob (52,8 %) se pak projevuje vyšší míra nezaměstnanosti, která je sedmá nejvyšší mezi kraji ČR. Z osob ekonomicky neaktivních představují největší část nepracující důchodci (49,5 % - třetí nejvyšší podíl mezi kraji ČR).
- V letech 2001–2011 se i ve Zlínském kraji rozvíjel podnikatelský sektor. Z celkového počtu zaměstnaných tvoří zaměstnavatelé 3,9 % a samostatně činní 12,6 % (obě hodnoty se pohybují kolem průměru ČR).
- Ve struktuře zaměstnaných podle odvětví činnosti má nejvýznamnější podíl průmysl (32,8 % osob se zjištěným odvětvím činnosti), obchod a opravy motorových vozidel (10,4 %) a stavebnictví (8,0 %). Na zemědělství, lesnictví a rybářství připadá 2,5 %, což je šestý nejnižší podíl v ČR. Stejně jako v celé republice došlo i ve Zlínském kraji ke snížení podílu zaměstnaných ve výrobních odvětvích a naopak růstu podílu zaměstnaných v oblasti služeb.
- Mimo obec obvyklého pobytu vyjíždí do zaměstnání 78,3 tis. obyvatel kraje, do obcí v kraji dojíždí 72,4 tis. osob. Saldo dojížděky je tedy pasivní a stejně tomu je i v okresech kraje s výjimkou okresu Zlín, kde je saldo ovlivněno vysokou dojížděkou do krajského města Zlína (10,7 tis. osob).
- Častěji za prací cestují muži než ženy, v úhrnu vyjíždějících i dojíždějících představují zhruba 56 %. Z hlediska věkové struktury jsou nejvíce zastoupeny osoby ve věku 30 až 39 let, tvoří 30 % z úhrnu vyjíždějících a stejný podíl i z dojíždějících. Více než 85 % vyjíždějících do zaměstnání cestuje denně a nejčastěji je doba vyjížděky 15 až 29 minut. Obyvatelé kraje jednoznačně preferují dopravu vlastním autem, druhým nejčastějším dopravním prostředkem je autobus a následuje MHD. Do škol jezdí z místa obvyklého pobytu téměř 50,3 tis. žáků a studentů, z nich dvě třetiny za hranici obce. Převážná většina vyjížděky se realizuje v rámci kraje, do škol v jiných krajích nebo v zahraničí vyjíždí 36 %.
- Růst počtu hospodařících domácností se zastavil v roce 2001, přírůstek za posledních deset let nedosahuje ani jednoho procenta. Za uplynulých třicet let se výrazně zvýšil počet neúplných rodin a především vzrostl počet domácností jednotlivců. Zatímco v roce 1980 tvořily domácnosti jednotlivců 20 % z úhrnu hospodařících domácností, v roce 2011 to bylo již 29 %. Nejčetnějším typem domácností zůstávají stále úplné rodiny, jejich počet však neustále klesá. Stejně klesá i počet rodin se závislými dětmi, ať již v úplných či neúplných rodinách. V roce 2011 bylo v kraji 66 tis. rodin se závislými dětmi a z nich každá pátá byla neúplná.
- Z vybavenosti bytových domácností bylo zjišťováno pouze vybavení počítačem. V kraji bylo vybaveno počítačem 125,6 tis bytových domácností (57,8 %) a z nich téměř 94 % mělo připojení k internetu.
- Celkový počet domů se v období 2001–2011 zvýšil o 10,8 %, počet obydlených domů vzrostl o 10,3 %, zatímco neobydlených je o 12 % více. Neobydlené domy se na domovním fondu podílejí jednou čtvrtinou. Nejčastějším důvodem neobydlenosti je přítomnost užívání k rekreaci (60,9 % neobydlených domů). Ve skladbě domovního fondu tvoří 88,1 % rodinné domy. Průměrné stáří obydlených domů je v kraji 48,6 roku; proti sčítání 2001 se zvýšilo o 3 roky. Nejstarší domovní fond mají nejmenší obce.
- V dekadě let 2001 až 2011 vzrostl celkový bytový fond o 9,1% na 217,1 tis. bytů, uvedený relativní přírůstek se výrazněji neodlišoval od průměru předchozích 20 let. Tempo růstu počtu bytů v obydlených rodinných i bytových domech bylo přibližně stejné (5,9 % resp. 5,2 %). Podíl neobydlených bytů z celkového počtu vzrostl na 14,0 %. Mezi byty se zjištěnými důvody neobydlenosti největší část (56,4 %) představují byty využívané pouze k rekreaci. Zastoupení rekreačních chalup je významné především v menších obcích. Téměř 60 % obydlených bytů jsou byty v rodinných domech. Převládající právní formou užívání bytů je byt ve vlastním domě (48,3 %) a dále v osobním vlastnictví (18,8 %). Relativně významnější postavení si udrželo i nájemní bydlení (14,8 %), zejména v bytových domech. Dříve poměrně vysoký podíl družstevních bytů poklesl na 6,9 %.
- Více jak 86 % všech obydlených bytů je vytápěno ústředním topením, používání topení lokálními kamny nebo etážovým topením je již málo významné. V bytech vytápěných kotelnou v domě je nejčastějším druhem energie pro topení plyn (70,4 % bytů), pevná paliva používá 23,6 % bytů. Běžným standardem blízkícím se 100% vybavení obydlených bytů je vodovod v bytě, teplá voda a vlastní koupelna nebo sprchový kout. Celkem 97,3 % bytů v bytových domech je napojeno na kanalizační síť. V rodinných domech to je 64,3 % bytů a současně dalších 32,3 % bytů má připojení na vlastní žumpu nebo jímku. V důsledku nové výstavby bytů a jejich modernizací došlo ke zlepšení kvalitativních charakteristik úrovně bydlení, a to výrazněji v rodinných domech. Snížil se průměrný počet bydlících v 1 bytě (2,62 osob) i průměrný počet osob připadajících na 1 obytnou místnost (0,75 osob).